

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

відповідно до індивідуальних можливостей та інтересів школярів.

1. Будіщев М.С. Електротехніка, електроніка та мікропроцесорна техніка. – Львів: Афіша, 2001.

2. Євдокименко І.Л. Підготовка учнів до творчої праці з техніки. – К.: Радянська школа, 1977.

3. Міністерство освіти і науки України.

Орієнтовні тематичні плани для середніх закладів освіти. Трудове навчання 8 – 11 класи. – К.: Перун, 1998.

4. Уроки технічної праці / За ред. Д.О. Тхоржевського. – К.: Радянська школа, 1979.

5. Тхоржевський Д.О. Методика трудового і професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1992.

Іван Нищак, викладач кафедри педагогічних технологій
Дрогобицького державного педагогічного університету
ім. І. Я. Франка

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

У статті зроблена спроба з'ясувати значення творчої активності для розвитку особистості, зокрема студентів – майбутніх учителів трудового навчання. Подано загальну характеристику курсу “Комп'ютерна графіка” та визначено педагогічні умови ефективного формування творчої активності студентів.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства вміння творчо використовувати здобуті знання набуває неабиякого значення, оскільки допомагає людині виконувати суспільні й професійні функції, швидше адаптуватися у нових економічних умовах, сприяє швидкому переходу від одного виду діяльності до іншого.

Людина ХХІ ст. докорінно відрізняється від попередників саме у контексті своєї трудової діяльності. Сучасне суспільство все більше потребує не просто людей-виконавців, а людей пошуку, технічно грамотних спеціалістів, здатних швидко переорієнтуватися у нових соціально-економічних умовах та творчо розв'язувати складні виробничі завдання; відчуває потребу не стільки у фізичній силі чи простих навичках розумової діяльності людини, скільки в її творчих здібностях, розумовій активності, ініціативності.

Лише творчо активна особистість здатна досягти значних успіхів у будь-якій справі завдяки нетиповому (нешаблонному) стилю мислення, вмінню використовувати свій запас знань у нестандартних ситуаціях, прагненню до варіативності при розв'язанні поставлених завдань.

Як зазначають учені-дослідники, зміст праці в сучасних умовах вимірюється не лише ступенем інтенсивності, але і рівнем прояву творчості. Усе частіше спостерігається

об'єктивна тенденція – з розвитком суспільства інтенсивність і кількість фізичної праці зменшується, а інтелектуальної, творчої – зростає [9].

Творчість є могутнім джерелом інновацій у всіх галузях матеріального і духовного життя суспільства, а її результати (продукти) найвищою мірою визначаються оригінальністю, неповторністю, унікальністю, досконалістю [10].

Психологами доведено, що творчі здібності властиві кожній людині, тому їх слід активно розвивати, починаючи з раннього віку. Сприятливі умови для цього повинні створюватися насамперед у загальноосвітній школі і, зокрема, на уроках трудового навчання при залученні учнів до проектно-конструкторської діяльності, розв'язанні нетипових навчально-виробничих завдань тощо.

Учитель трудового навчання повинен брати безпосередню участь у підготовці підростаючого покоління до трудової творчої діяльності. На уроках трудового та професійного навчання і виробничої праці він повинен формувати знання, розвивати творчі здібності школярів, виховувати у них риси особистості, притаманні винахідникові, раціоналізатору, новаторові виробництва [9].

У зв'язку з тим підвищуються вимоги і щодо розвитку творчої активності майбутніх учителів трудового навчання, які у професійній діяльності повинні повною мірою використовувати свій

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

творчий потенціал, здобутий на студентській лаві. Адже зрозуміло, що тільки вчитель-професіонал як творча особистість, людина-раціоналізатор, винахідник зможе найбільш ефективно прищепити це вміння своїм вихованцям (учням).

Існують різні позиції вчених стосовно розуміння творчості, особливо у галузі освітньої діяльності. У загальному значенні творчість – це створення нового, яке прийняте у визначеній ситуації й у визначений час як потрібне і корисне. У свою чергу, під новим розуміють продукт технічної думки, що раніше не існував у такій же формі, який може містити уже відомі матеріали, але у своєму завершеному вигляді обов'язково включає невідомі раніше елементи [2].

Аналіз досягнень з проблеми. Проблеми формування творчих умінь особистості у навчальній діяльності досліджувалися у працях багатьох учених. Зокрема, психологічний аспект творчості вивчався психологами П.Н.Антоновим, Н.А.Менчинською, М.В.Савчиним, В.В.Чебишевою, П.М.Якобсоном та ін.

Важливого значення творчості для розвитку особистості надавав відомий вітчизняний педагог В.О.Сухомлинський, зазначаючи, що вчитель повинен дбати про те, щоб кожна дитина творчо використовувала свої вміння і навички [8]. Він убачав важливе виховне завдання у тому, щоб поступово прищеплювати дітям навички напруженої, творчо-розумової праці [8]. В ідеальному образі людини, на думку В.О.Сухомлинського, найважливішими виступають наступні риси: інтелектуальне багатство, творчий розум, прагнення жити у світі думки [7].

Проблеми формування творчих умінь учнів на уроках трудового навчання, а також у процесі залучення їх до технічної творчості висвітлювалися у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних педагогів: А.А.Дремухи, Н.В.Дубової, В.Д.Герашенка, О.М.Зайцевої, О.М.Коберника, Н.В.Слюсаренко, Ю.С.Стоярова, Д.О.Тхоржевського та ін.; на уроках креслення – А.Д.Ботвинникова, В.А.Гервера, Є.Т.Жукової.

Проблеми формування творчих умінь студентів – майбутніх учителів трудового навчання, при вивченні креслення, практикумів у навчальних майстернях висвітлювали А.Д.Ботвинников, О.М.Джеджула, О.М.Коберник, М.С.Корець, Д.О.Тхоржевський та ін.

Розвиток творчої активності особистості засобами інформаційних технологій розглядали вчені-дослідники: М.І.Жалдак, Б.С.Гершунський, Е.І.Машбіц, І.В.Ретинська, М.В.Шугріна та ін.

Роль інформаційних технологій у навчанні, значення комп'ютера при вивченні трудового

навчання та креслення, досліджували Р.С.Гуревич, С.М.Єрмаков, В.В.Стешенко, І.О.Петрицин, Л.М.Шпак та ін.

Аналіз ряду наукових праць учених-педагогів засвідчує, що значення курсу “Комп'ютерна графіка” для розвитку творчої активності особистості ще не до кінця вивчено та висвітлено у науково-методичній літературі.

Виходячи з вищевикладеного, **метою статті** є виявлення, вивчення та обґрунтування нових підходів та методів для ефективного формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання засобами комп'ютерної графіки.

Основний матеріал дослідження. Нові умови для формування творчої активності підрастаючого покоління з'являються із розвитком інформаційних систем.

Сьогодні спостерігається значне прискорення науково-технічного прогресу, відбувається зміна змісту, характеру та умов праці, автоматизація виробництва, впроваджуються світові досягнення науки і техніки, пов'язані із розвитком інформаційно-комунікаційних систем. Це виводить людство на якісно новий рівень – інформаційний, що, у свою чергу, висуває нові вимоги до усіх учасників суспільно-виробничих відносин.

Професор Р.С.Гуревич зазначає, що “останнім часом електронно-обчислювальна техніка широко застосовується майже в усіх галузях людської діяльності: в управлінні, медицині, інженерії, у військовій справі та навіть у сільському господарстві. Саме слово “комп'ютер” несе в собі магічну силу. Комп'ютер, наче чарівник, здатний швидко змінити звичний нам спосіб життя” [3, 6].

Торкнувся цей процес і системи освіти, одним із завдань якої є миттєве реагування на усі якісні зміни суспільства і, відповідно до цього, підготовка фахівців нового покоління.

Тому одним з пріоритетних напрямів інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти – процес забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки і оптимального використання інформаційних та комунікаційних технологій ... [6], що “... відкриває широкі перспективи диференціації навчання, розкриття творчого потенціалу, пізнавальних здібностей кожного окремого учасника навчального процесу” [4, 67].

Навчальний процес організується з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

культурній сфері, в галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки [5].

Усе частіше у навчальних планах закладів освіти усіх рівнів акредитації (особливо вищої школи), з'являються нові навчальні предмети, спецкурси, практикуми, пов'язані з вивченням та застосуванням комп'ютера для розв'язання конкретних практичних завдань.

Поява курсу "Комп'ютерна графіка" на інженерно-педагогічному факультеті Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка є цілком закономірною і виправданою. Предмет "Комп'ютерна графіка" включений у зміст фахової підготовки студентів, і його вивчення передбачає засвоєння студентами усіх видів робіт, пов'язаних з розв'язуванням різноманітних графічних завдань за допомогою комп'ютерної техніки, з виконанням креслярсько-графічних робіт, конструкторської і технологічної підготовки виробництва засобами систем автоматизованого проектування (САПР); формування умінь і навичок з використанням ефективних та раціональних методів і прийомів навчання; самостійне опрацювання наукової, навчально-методичної та довідкової літератури [1].

Мета цього курсу – забезпечення високого рівня комп'ютерної, графічної та навчально-дослідницької роботи майбутніх учителів трудового навчання, надання пізнавальної та практичної діяльності студентів пошуково-творчого характеру, сприяння формуванню гармонійно розвиненої творчої особистості.

Досвід роботи вказує на те, що студенти ще не зовсім підготовлені до вивчення комп'ютерної графіки, зокрема через недостатньо сформовані базові уміння, не розроблено методики формування творчої активності студентів на заняттях з комп'ютерної графіки, лише частково розкрито дидактичні принципи вивчення цього предмету, відсутні навчальні завдання, які б не тільки мали загальноосвітнє значення, а й сприяли б формуванню творчої активності студентів.

Недостатнє розв'язання цієї проблеми у навчальній практиці, науково-методичній літературі відкриває нові перспективи для досліджень, що реалізуються через виявлення, вивчення, обґрунтування та використання у практичній роботі нових підходів та методів для ефективного формування творчої активності майбутніх учителів трудового навчання засобами комп'ютерної графіки.

У зв'язку з тим ми пропонуємо ряд умов, які, на нашу думку, сприятимуть ефективному формуванню творчої активності майбутніх

учителів трудового навчання у процесі вивчення курсу "Комп'ютерна графіка":

1. Створення умов для самостійного і творчого мислення

Якщо необхідно розвинути в студента здібності до самостійної, на вищому етапі – творчої діяльності, слід, щоб він у процесі навчання опинився у ситуації, яка потребує прояву такої діяльності. Якщо професійна діяльність включає необхідність розв'язання певних проблем або навіть самостійного їх формулювання, то і в навчанні такі проблеми слід систематично формулювати і розв'язувати.

Лише у процесі пошуку та отримання нових знань утворюється апарат реалізації творчого мислення.

Організація занять повинна сприяти індивідуалізації навчання студентів, розвитку їхніх творчих здібностей та активізації розумової діяльності. Завдання викладачів скеровувати та спонукати студентів до самостійного здобування знань і формування умінь, сприяти розвитку бажання та потреби вільного користування допоміжною навчальною і довідково-вою літературою [1].

2. Використання творчих завдань

При вивченні студентами курсу "Комп'ютерна графіка" важливе значення має використання творчих завдань, у процесі розв'язання яких певною мірою відбувається становлення творчої особистості майбутнього вчителя.

Умова творчого завдання повинна передбачати виникнення проблемної ситуації, а його розв'язок – спонукати до використання здобутих знань у нових ситуаціях. Нарешті, обов'язковою особливістю творчих завдань є варіативність їх розв'язання, тому що тільки в цьому випадку виникає індивідуальний пошук, логічним завершенням якого є суб'єктивно новий результат. Якщо немає вибору можливих шляхів розв'язання, то немає творчості [2, 6].

Пропонуємо деякі зразки творчих завдань з курсу "Комп'ютерна графіка":

1. Засобами графічного редактора Adobe Photoshop проведіть ретушування кольорової фотографії, виконавши наступні умови: змініть колір очей, приберіть дефекти з обличчя (зморшки, плями тощо), встановіть найбільш вдале поєднання ступеня яскравості та контрасту, використайте фільтри, шари та ефекти шарів.

2. Засобами графічного редактора Corel Draw створіть логотип комп'ютерної фірми. У своїй роботі використайте інтерактивні інструменти, ефекти, графічний текст, заливання, комбінування та групування об'єктів.

3. За допомогою системи автоматизованого проектування Компас-3D змодельуйте тривимірне

